

Actieplan terugdringen geneesmiddelengebruik

Juni 2022

ACTIES OM GENEESMIDDELENBELEID TERUG TE DRINGEN

Bewustzijn

Maak zowel de verstrekker als gebruiker van geneesmiddelen bewust van het belang van tegengaan van verspilling.

Wetgeving

Geef het tegengaan van verspilling een grotere rol in nieuwe (internationale) wet en regelgeving.

Apotheek en voorschrijvers

Ga met voorschrijvers en apothekers in gesprek om voorraden scherper uit te geven.

Langer gezond

Van mensen beter maken naar mensen langer gezond houden.

Financiële Prikkel

Neem perverse financiële prikkels weg bij gemeenten die juist inzetten op doelmatig voorschrijven van geneesmiddelen.

Aanleiding

In Nederland wordt naar schatting jaarlijks voor minimaal honderd miljoen euro aan ongebruikte geneesmiddelen afgedankt. Dit terwijl veertig procent hiervan te voorkomen zou zijn, zo blijkt uit onderzoek van Charlotte Bekker van het UMC Utrecht.¹ Verwacht wordt dat de echte verspilling van geneesmiddelen nog een stuk hoger ligt. Want dit zijn enkel de cijfers van de ingeleverde ongebruikte medicatie bij de apotheek. Hier komen bijvoorbeeld nog de geneesmiddelen bij die door de gebruiker thuis worden weggegooid of weggespoeld.²

Uiteraard kunnen we niet zonder geneesmiddelen. Veel mensen zijn hier dagelijks afhankelijk van. Door deze middelen is hun kwaliteit van leven aanzienlijk beter of genezen ze van ziekten. Echter, het is wel goed om het gesprek te voeren hoe we het gebruik van geneesmiddelen zo klein/laag mogelijk houden.

Zoals ook de arts en verouderingswetenschapper David van Bodegom in zijn boek *Ontpillen* schrijft, redeneren we in Nederland vaak verkeerd om. We schieten bij ziektes direct in de reflex om te achterhalen hoe we mensen beter kunnen maken. Natuurlijk moet ook dit gebeuren. Maar belangrijker is voorkomen dat mensen ziek worden. Een voorbeeld hiervan is de te hoge cholesterolwaarde bij veel Nederlanders. Maar liefst twee miljoen mensen krijgen hiervoor medicatie voorgeschreven door de huisarts. Deze middelen behalen zeker hun doel maar zouden deels niet nodig zijn met een andere leefstijl.³

Dit actieplan biedt voorstellen om verspilling van medicijnen tegen te gaan. Verspilling heeft hier in verschillende invalshoeken. Het kan gaan om onnodig voorschrijven of niet gepast retourneren. Maar ook onnodig gebruik door onvoldoende inzet op preventie. Bijkomend voordeel bij het tegengaan van verspilling is het positieve effect op het milieu: circa twee Mton aan CO₂ in Nederland is afkomstig uit de productie, werking en het transport van geneesmiddelen⁴. De CDA-fractie en de fractie Den Haag zien dan ook alle reden om geneesmiddelengebruik terug te dringen. Daarom leggen wij dit actieplan voor. Daarin staat een aantal voorstellen die een aanzet geven tot het verminderen van dit probleem. Algemene inspiratie hiertoe is gehaald uit de gids *Verspil geen pil* van de Coalitie Duurzame Farmacie.⁵

¹ Trouw, "[Voor 40 miljoen euro aan medicijnen wordt onnodig weggegooid](#)", 14 november 2018

² Coalitie Duurzame Farmacie, "Inspiratiegids Verspil geen pil", te vinden via https://www.knmp.nl/sites/default/files/2022-04/Inspiratiegids_Verspil_geen_Pil_v10.pdf

³ Van Bodegom, D. (2018). In *Ontpillen* (p. 157-159). Amsterdam: Atlas Contact.

⁴ GUPTA Strategists, "Een stuur voor de transitie naar duurzame gezondheidszorg, Kwantificering van de CO₂-uitstoot en maatregelen voor verduurzaming", mei 2019, te vinden via https://gupta-strategists.nl/storage/files/1920_Studie_Duurzame_Gezondheidszorg_DIGITAL_DEF.pdf

⁵ Idem

Voorstellen

Er zijn verschillende routes om dit probleem aan te vliegen. Enerzijds mag de gebruiker van het geneesmiddel zich meer bewust zijn van het belang om geneesmiddelen op de juiste manier in te leveren. Anderzijds is het ook goed om te kijken naar de werkwijze rondom vervaldata van geneesmiddelen. Hierdoor hoeven geneesmiddelen niet te worden vernietigd terwijl zij nog prima inzetbaar zouden zijn. Ten slotte is het tevens belangrijk om te voorkomen dat mensen te veel afhankelijk worden van geneesmiddelen.

1. Maak zowel de verstrekker als gebruiker van geneesmiddelen bewust van het belang van tegengaan van verspilling.

Bewustwording van het belang van zuinig omgaan met geneesmiddelen is belangrijk. Deze bewustwording is niet alleen belangrijk bij de gebruiker van geneesmiddelen maar ook bij de verstrekker. Maak het daarom makkelijker voor mensen om geneesmiddelen te retourneren. Stimuleer daarnaast voor zeer dure geneesmiddelen het gebruik van een geneesmiddelen-minikuis.⁶ Het is hierbij van belang dat de overheid het probleem scherper in kaart brengt en dit vervolgens met een publiekscampagne onder de aandacht brengt.

2. Geef het tegengaan van verspilling een grotere rol in nieuwe (internationale) wet en regelgeving.

De wetgever moet zich bij toekomstige wet- en regelgeving die bijvoorbeeld betrekking heeft op het tegengaan van geneesmiddelentekorten ook bezinnen wat het effect daarvan is op de verspilling van geneesmiddelen. Ook is het verstandig dat Nederland zich binnen Europees verband hard maakt dat de tien dagen regel uit het Falsified Medicine Directive (FDM) wordt heroverwogen. Nu moet als gevolg van die regel niet afgehaalde verpakkingen binnen 10 dagen opnieuw worden aangemeld om geretourneerd te kunnen worden. Deze maatregel is weliswaar ter bescherming van de kwaliteit van geneesmiddelen, maar hetzelfde doel kan worden bereikt door de verantwoordelijkheid bij de apotheker neer te leggen die met zijn expertise kan inschatten of een product (nog) goed is.⁷

3. Ga met voorschrijvers en apothekers in gesprek om voorraden scherper uit te geven.

Geneesmiddelen worden nu vaak uitgegeven voor drie maanden. Deze lange periode maakt de kans op wijziging in voorschriften of therapieontrouw van de gebruiker groter. Deze periode kan worden teruggebracht naar één maand. Ook Bekker onderkent dit in haar onderzoek.⁸ Daarnaast kan bij startmedicatie een nog kortere periode worden overwogen. Dit om te zien of het medicijn goed werkt. Ook bij iemand die in afwachting is van uitslagen aan het einde van de week kan kortere termijnen worden aangehouden. Daarnaast moet de overheid stimuleren dat huisartsen en apothekers regelmatig met patiënten die veel medicatie gebruiken spreken over het nut en de noodzaak hiervan.

⁶ <https://www.cooperatievgz.nl/cooperatie-vgz/nieuws-en-media/nieuwsoverzicht/experiment-in-nederland-met-peperdure-medicijnen-in-draagbare-minikuis>

⁷ <https://www.knmp.nl/bedrijfsvoering/wetgeving-geneesmiddelen/falsified-medicines-directive-fmd>

⁸ Trouw, "[Voor 40 miljoen euro aan medicijnen wordt onnodig weggegooid](#)", 14 november 2018

4. Van mensen beter maken naar mensen langer gezond houden.

De beste manier om de verspilling van geneesmiddelen tegen te gaan is het gebruik ervan te verkleinen. Uiteraard zijn voor veel mensen geneesmiddelen noodzakelijk en hebben deze toegevoegde waarde op de kwaliteit van leven. Tegelijkertijd gebruiken ook veel mensen geneesmiddelen die mogelijk met een gezondere leefstijl dit gebruik zouden kunnen verlagen. Zo is diabetes type-II reversibel: medicatie kan stoppen door andere maatregelen zoals aanpassing leefstijl. Daarom is het noodzakelijk blijvend aandacht te geven aan preventie en leefstijl en hierbij keuzes durven te maken. De overheid zou daarbij onder andere een systeem moeten onderzoeken waarin de samenwerking tussen zorgprofessionals bevorderd wordt. Hierbij moeten financiële prikkels stimuleren: uitgifte op maat, leefstijlcoaching en moderniseren van bestaande voorschriften om voorschrijven te minimaliseren.

5. Neem perverse financiële prikkels weg bij gemeenten die juist inzetten op doelmatig voorschrijven van geneesmiddelen

De gemeente Asten voert al ruim dertig jaar een doelmatig beleid met betrekking tot het voorschrijven van medicijnen.⁹ Door goede afspraken tussen de lokale apotheker en huisartsen worden in deze gemeente aanzienlijk minder geneesmiddelen verstrekt dan in omliggende gemeenten. Met deze aanpak wordt veel gemeenschapsgeld bespaard en wordt uiteraard ook veel verspilling voorkomen. Dit project zou alleen al om deze redenen elders navolging verdienen. Voor de gemeente is er echter een vervelende keerzijde. Want onbewust bestraft het Rijk deze resultaten door de gemeente Asten als gevolg daarvan minder geld uit te keren. De verdeling van de budgetten over gemeenten wordt namelijk voor een belangrijk deel bepaald door het medicijngebruik in een gemeente. Veel medicijngebruik betekent veel zieke mensen en dus noodzaak van hogere zorgbudgetten voor de gemeente, zo is de redenering die hier achter zit. Maar hiermee wordt een positieve aanpak van de gemeente dus juist ontmoedigd. De Rijksoverheid moet onderzoeken hoe deze perverse financiële prikkel weggenomen kan worden.

9 juni 2022

Joba van den Berg - CDA

Liane den Haan – Fractie Den Haan.

⁹ “‘Astense’ aanpak: minder medicijnresten in milieu”, te vinden via:

https://www.asten.nl/fileadmin/Asten/PDF-formulieren_producten/Nieuws/Medicijnresten.pdf